

**РЕЦЕНЗИИ И ОБЗОРИ / REVIEWS AND SURVEYS**

**ИМЕНАТА НА БЪЛГАРИТЕ В БОЛГРАДСКО (ЮЖНА БЕСАРАБИЯ). ЧАСТ I: ИДЕНТИЧНОСТТА НА БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ МЕЖДУ ЕЗИКА, ИСТОРИЯТА И МИГРАЦИЯТА**  
ТАТЯНА ИВАНОВНА БРАГА. СОФИЯ, ИЗДАТЕЛСТВО НА БАН  
„ПРОФ. МАРИН ДРИНОВ“, 2025.

Рецензията е посветена на оценка на книгата на Т. Брага за антропонимията на с. Табак (Болград) в Южна Бесарабия. Очертани са съдържанието и използваната методология на изследването като се подчертава значението на представения корпус от досега неизследвани архивни антропонимични данни, широкият историографски обхват и задълбоченото описание на словообразователните процеси. Книгата е полезно изследване за българската ономастика, балканското езикознание и за българските преселвания.

**THE NAMES OF THE BULGARIANS IN THE BOLHRAD REGION (SOUTHERN BESSARABIA). PART I: THE IDENTITY OF THE BESSARABIAN BULGARIANS AT THE INTERSECTION OF LANGUAGE, HISTORY, AND MIGRATION**  
TATYANA IVANOVNA BRAGA. SOFIA, “PROF. MARIN DRINOV”  
PUBLISHING HOUSE OF BAS, 2025

The article is devoted to an evaluation of the book by T. Braga on the anthroponymy of the village of Tabak (Bolgrad) in Southern Bessarabia. The content and the methodology used in the study are outlined, emphasizing the importance of the presented corpus of previously unexplored archival anthroponymic data, the wide historiographical scope and the in-depth description of word-formation processes. The book is a useful study for Bulgarian onomastics, Balkan linguistics and Bulgarian migrations.

---

© АНДРЕЙ БОЯДЖИЕВ, 2026 / © ANDREY BOYADZHIEV, 2026

Тази статия в списание „Български език“ е с отворен достъп и се публикува под международния публичен лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International – CC-BY-NC-ND 4.0). /

This open access article of journal “Balgarski ezik” (“Bulgarian Language”) is published under the terms of Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International – CC-BY-NC-ND 4.0).

В системата на славистичната балканистика и българската диаспорна лингвистика изследванията по историческа антропонимия заемат особено място: личните имена и фамилиите функционират като своеобразни „капсули на времето“, в които са консервирани следите от миграции, езикови интерференции и етнокултурни идентичности. Монографията на главен асистент д-р Татяна Брага от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките е посветена на антропонимикона на българските преселници в Бесарабия – общност, която вече две столетия съществува на пресечната точка на българското, руското, украинското, молдовското, гагаузкото и турското културно-езиково пространство. Книгата е издадена с финансовата подкрепа на БАН по програмата за изследване на българската диаспора извън страната, което само по себе си свидетелства за институционалната значимост на предприетия проект.

**Изворова база и научна новост.** Ключово достойнство на монографията е въвеждането в научно обращение на досега неизследвани архивни документи: три преписни списъка на жителите на колония Табак (Болград) в Южна Бесарабия от 1818, 1835 и 1850 г., съхранявани в Научния архив на Република Молдова. Общо авторката е обработила над 2192 антропонима (1147 мъжки и 1045 женски), обхващащи три хронологически среза – от първоначалното заселване на колонията с български преселници от Североизточна България (края на XVIII – началото на XIX в.) до периода, в който местната именна система вече е усетила влиянието на руската имперска административна норма. Съвкупността от три последователни списъка дава на авторката рядката възможност да проследи динамиката на антропонимната система в диахронен разрез на материала от едно конкретно населено място. Подобният диахронен срез, за разлика от широко разпространените синхронни описания, позволява да се реконструират живите механизми на езиков контакт и смяна на номинационните норми – което е особено ценно за разбирането на сложната идентичност на бесарабските българи.

**Структура и съдържание.** Монографията е изградена логично и последователно. След обстойното *Въведение* са изложени теоретичните основи на изследването с привличане на трудовете на А. В. Суперанская, И. В. Арнольд, К. В. Бахнян и др. След определянето на целите, задачите и методологията, авторката обстойно проследява историята на изследванията върху българската антропонимия: от пионерните приноси на Фр. Миклошич в сравнителното славянско езикознание и на Г. Вайганд, издал първия речник на българските лични имена (1926) въз основа на материали от речника на Н. Геров, до класическите лексикографски трудове на Ст. Илчев, Й. Заимов и Н. Ковачев. Специално внимание се отделя на историческата антропонимия: проучванията на М. Цибранска-Костова върху средновековни ръкописи и на Г. Митринов върху османски данъчни регистри от XVI в., на съвременните социономастични изследвания на колектива от Секцията по ономастика към ИБЕ – БАН (А. Чолева-Димитрова, М. Влахова-Ангелова, Н. Данчева и др.), както и на новите публикации на В. А. Колесник, Ив. Грек

и А. Войникова, посветени на бесарабската тематика. Т. Брага убедително показва, че въпреки богатата традиция личноименната система на българите извън метрополията, в частност на бесарабските българи, остава слабо проучена, което поставя нейното изследване в ролята на приносен труд в диаспорната ономастика. Следват четири глави.

*Глава I* е посветена на историческия и топонимичен контекст: авторката проследява произхода на ойконима *Табакъ*, като се позовава на свидетелства на Евлия Челеби (1659 г.), ранни картографски източници и съвременни украински изследвания. Детайлно е разгледана смяната на структурните модели на антропонимите, от двукомпонентния (лично име + патроним/прозвище), характерен за първите преселници, към трикомпонентния (лично + бащино + фамилно), установил се към средата на XIX в. под влиянието на административните норми на Руската империя. Особено внимание заслужава наблюдението за положението на жените в именните списъци: те са идентифицирани единствено чрез мъжете – баща и съпруг – което красноречиво отразява патриархалната социална структура на преселниците.

*Глава II* е аналитичното ядро на монографията. Въз основа на сравнителни таблици и диаграми авторката показва, че в мъжкия антропонимикон безспорен лидер по честотност през целия изучаван период е името *Иван* (над 20%), следван от *Георгий* и *Димитър* (около 12%). Тази „консервативна тройка“ демонстрира устойчивостта на българската православна именна традиция дори в условията на чуждоезично обкръжение. Показателно е, че в женския антропонимикон през 1818 г. доминира етноопределящото българско име *Стояна* (14%), докато към 1850 г. то е изместено до маргинални позиции от евангелското *Мария*, достигнало 24% – явление, което авторката обосновава свързва едновременно с усиляването на русификацията и с разширените възможности за открито изповядване на православната вяра на територията на Руската империя. По произход преномените се разпределят по следния начин: гръцки – 53%, собственобългарски („домашни“) – 26%, староеврейски – 16%, латински – 4%, османскотурски – около 1%. Изследването на словообразователните процеси – афереза, апокопа, афиксация с наставките *-ко/-чо* – разкрива характерната за българския език „свръхпродуктивност“ в сферата на хипокористиките, обуславяща вариативност от типа *Иван/Иванчо/Лоне/Ионица/Яни/Яне/Яно*.

*Глава III* е посветена на фамилните имена. Особено интересен е анализът на трансформацията на фамилиите с тюркски компонент *-оглу/-огло*: в 1818 г. те съставляват около 17,8% (20 от 112 семейства), а към 1850 г. делът им рязко намалява – под влиянието на русифициращата административна практика повечето преминават към суфикса *-ов/-ев*. Авторката проследява еволюцията на конкретни фамилии в продължение на няколко поколения от едни и същи семейства (напр.: *Чолакоглу* → *Чолак* → *Чоликов* → *Чолаков*), което превръща именните списъци в своеобразна „родословна“ карта на българската общност. Фиксиран е също значителен пласт от фамилии професионими (Терзи, Бахчиванжи, Гайдаржи, Бербер и др.), които, по вяр-

ното наблюдение на изследователката, отразяват „централното място на трудовата дейност в ценностната система на бесарабските българи“.

*Глава IV* преминава на равнището на социолингвистична и културно-историческа интерпретация. Авторката разглежда антропонимите като показатели за картината на света на преселниците: теоцентричното светоусещане (имена от типа *Богдан, Бошко, Божил*), връзката на именника с народния календар (имената *Георги* и *Димитър* като маркери на двата ключови аграрни празника – Гергьовден и Димитровден), защитна и пожелателна магия на името, отразена в архаичните имена *Стоян, Желязо, Грозо, Черни, Вълко/Волко*. Разделът за „подновяването на името“ (традицията първородното дете да се кръщава на дядото/бабата) с конкретни данни от преписа от 1818 г. за около 190 деца, родени в първите години на заселването, прави този пласт на изследването особено ценен за етнолингвистиката.

**Методология.** Авторката последователно прилага комплексен методологичен инструментариум: описателен метод (наблюдение, обобщаване, систематизация), сравнително-исторически, стратиграфски (стратификация на материала по хронологични срезове), статистически (процентен анализ на честотността на имената в различни периоди) и словообразователен. Интердисциплинарният подход, съчетаващ лингвистични данни с демографски и исторически, осигурява многоизмерност на анализа. Допълнителен извор на информация са теренните записи, получени от четирима информатори носители, етнически българи и гагаузи от с. Табаки, което позволява да се изясни произношението на имената и да се получат сведения за историята на отделни родове. Особено важно е да се отбележи прозрачната структура на изводите: всяка част тук завършва с отделен раздел „Изводи“, което прави монографията удобна за ползване както от специалисти, така и от изследователи на сродни дисциплини.

**Принос към науката.** Монографията запълва очевидна празнина в българската диаспорна ономастика: с. Табак, за разлика от други колонии (Гюльмян, Камчик, Каменка, Терновка), до момента не е било предмет на специално антропонимично изследване, въпреки изключителната му роля на първия административен център на българските колонии в Буджака. Въведеният в обращение корпус от данни представлява самостоятелна стойност: словниците на мъжките и женските лични имена, а също на фамилните / бащините имена по списъка от 1818 г. (Приложения 2–4) могат да послужат за основа на сравнителни изследвания и бъдещия исторически речник на българските лични имена в Бесарабия. Трудът се вписва в широкото изследователско поле на балканския езиков съюз и механизмите за съхранение на етнокултурната идентичност на българската диаспора в условията на продължително многоезичие.

**Отделни наблюдения.** При всички очевидни достоинства на рецензията труд могат да се набележат някои насоки, които биха могли да бъдат развити в продължението на изследването. На първо място, сложността при разграничаването на български от гагаузки антропоними в списъците –

проблем, честно обозначен от самата авторка – остава методологично предизвикателство: изграждането на по-ясни критерии за идентификация би повишило степента на достоверност при етническите атрибуции, макар и авторката убедително да показва, че самата неразличимост е исторически значима. На второ място, привличането на паралелен материал от османски регистри по Североизточна България, откъдето произхождат първите преселници, би позволило по-отчетливо да се открие „изходното“ състояние на антропонимната система преди емиграцията, т.е. да се направи сравнение „преди“ и „след“ преселването. На трето място, гендерният аспект на именуването, набелязан от авторката при анализа на положението на жените в именните списъци, заслужава отделно, по-разгърнато разглеждане в рамките на следваща част на изследването.

**Заклучение.** Монографията на Татяна Брага „Имената на Българите в Болградско (Южна Бесарабия). Част I. Идентичността на Бесарабските Българи между Езика, Историята и Миграцията“ е методологично прецизен и добре документиран принос към българската историческа ономастика и диаспорната лингвистика. Тя е едновременно академично изследване и своеобразен акт на културна памет: самата авторка е потомък на преселници от с. Табак. Книгата е умело съчетаване на личната мотивация с професионален езиковедски анализ. Въведеният в научно обращение корпус от досега неизследвани архивни антропонимни данни, широкият историографски обхват, задълбоченото описание на словообразователните процеси и убедителната социолингвистична интерпретация правят тази книга принос в българската ономастика, балканското езикознание, а в по-широк план – на историята на българските преселвания и етнолингвистически увод за диаспорните общности.

Книгата заслужава най-широка читателска аудитория не само сред академичните изследователи, но и сред потомците на бесарабските българи, на които тя връща важна част от родовата и културно-историческата памет.

**Андрей Бояджиев / Andrey Boyadzhiev**

✉ Проф. д.ф.н. Андрей Бояджиев  
Факултет по славянски филологии  
Софийски университет „Св. Климент Охридски“  
бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, България  
[aboy@uni-sofia.bg](mailto:aboy@uni-sofia.bg)

✉ Prof. Andrey Boyadzhiev, DSc  
Sofia University St. Kliment Ohridski  
15, Tzar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria  
[aboy@uni-sofia.bg](mailto:aboy@uni-sofia.bg)